

EUROOPA KOHTU OTSUS
12. juuli 1973*

Kohtuasjas 2/73,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Pretore di Milano esitatud eelotsusetaotlus nimetatud kohtus pooleliolevas asjas järgmiste poolte vahel:

Riseria luigi geddo

ja

Ente nazionale risi,

EMÜ asutamislepingu artikli 5 ja artikli 40 lõike 3 ning mõnede nõukogu 25. juuli 1967. aasta määruse nr 359/67/EMÜ riisituru ühise korralduse kohta tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president R. Lecourt, kodade esimehed R. Monaco ja P. Pescatore, Mackenzie Stuart (ettekandja), kohtunikud A. M. Donner, J. Mertens de Wilmars ja C. Ó. Dálaigh,

kohtujurist: A. Trabucchi,

kohtusekretär: A. Van Houtte,

on teinud järgmise

otsuse

[...]

Põhjendused

1. 11. jaanuari 1973. aasta määrusega, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 16. jaanuaril 1973. aastal, esitas Pretore di Milano EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel mitu eelotsuseküsimust, mis puudutavad EMÜ asutamislepingu artikli 5, artikli 40 lõike 3 teise ja kolmanda lõigu ja artikli 86 ning nõukogu 25. juuli 1967. aasta määruse nr 359/67/EMÜ riisituru ühise korralduse kohta (EÜT 31. juuli 1967, nr 174), sätete tõlgendamise kohta.

Need küsimused esitati seoses rahalise tasuga, mida nimetatakse lepingutasuks ja mida kogutakse kodumaise päritoluga koorimata riisi ostjalt riikliku sekkumisameti tegevuse rahastamiseks.

Kuus esimest küsimust

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

2. Esimese küsimusega tahetakse teada, kas asutamislepingu artikli 40 lõike 3 teine lõik koostoimes artikliga 5 keelab liikmesriigil lubada selles riigis toodetud koorimata riisi ostmiselt mitteriikliku organisatsiooni kasuks tasu võtmist.

Teise küsimusega tahetakse teada, kas asjaolu, et sedasorti tasu ei tagastata eksportimisel liikmesriiki või kolmandasse riiki, on diskrimineerimine artikli 40 sama normi tähenduses koostoimes määrusega nr 359/67 ja asutamislepingu artikliga 5.

Kolmanda küsimusega tahetakse teada, kas sellise tasu võtmise lubamisega, sätestamata seejuures kohustust tagastada tasu eksportimisel, on ühendus ise rikkunud kohustusi, mis tulenevad artikli 40 lõike 3 kolmandast lõigust koostoimes määrusega nr 359/67/EMÜ.

Neljanda küsimusega tahetakse teada, kas artikli 40 lõike 3 teine ja kolmas lõik on liikmesriikide õigussüsteemis vahetult kohaldatavad ja kas nad annavad isikutele õigusi, mida siseriiklikud kohtud kaitsma peavad, ning kui see nii on, siis kas need õigused tekkisid alates määruse nr 16/64 või määruse nr 359/67 jõustumise kuupäevast.

Viienda küsimuse esimese osaga tahetakse teada, kas sellise tasu võtmine on vastuolus määruse nr 359/67 preambuli 12. põhjenduses sätestatud ühenduse toodete eelistamise põhimõttega; viienda küsimuse teise osa ning ka kuuenda küsimusega tahetakse teada, kas sellise tasu näol on tegu tollimaksuga samaväärse toimega tasuga või koguselise piiranguga samaväärse toimega meetmega, mis on keelatud määrusega nr 359/67.

3. Enne neile küsimustele vastamist tuleb analüüsida kõnealuseid sätteid asutamislepingu kontekstis.

Asutamislepingu artikkel 40 on osa erisätetest, mis reguleerivad artiklis 38 sätestatud põllumajandustoodete ühisturu toimimist ja arengut.

Artiklis 39 sätestatud eesmärkide saavutamiseks kehtestab artikli 40 lõige 2 ühise põllumajanduse turukorralduse, mis seisneb kas ühistes konkurentsieeskirjades, eri riikide turukorralduse kohustuslikus koordineerimises või Euroopa turukorralduses.

Artikli 40 lõikes 3 on sätestatud, et kooskõlas artikli 40 lõikega 2 kehtestatud ühine korraldus võib hõlmata kõiki meetmeid, mis on nõutavad artiklis 39 seatud eesmärkide saavutamiseks, sealhulgas hindade reguleerimist, kuid samas on ka sätestatud, et ühine korraldus peab välistama igasuguse tootjate või tarbijate diskrimineerimise ühenduse piires ning et igasugune ühine hinnapoliitika peab rajanema ühistel kriteeriumidel ja ühesugustel arvutusmeetoditel.

Artikli 43 kohaselt peab komisjon tegema ettepanekud ühise põllumajanduspoliitika rakendamiseks, sealhulgas riikide turukorralduse asendamiseks, ning nõukogu annab komisjoni ettepanekute põhjal määrusi ja direktiive või teeb otsuseid.

5. veebruari 1964. aasta määrusega nr 16/64/EMÜ (EÜT 34, 27. veebruar 1964, lk 574), tagas nõukogu riisituru korralduse järkjärgulise kehtestamise.

Tootjaliikmesriikide jaoks seisnes see turukorraldus peamiselt selles, et iga-aastaselt määrati kindlaks taotlushind ja taotlushinna alusel sekkumishind, millega pädevad asutused pidid neile pakutavat koorimata riisi ostma, samuti tähendas see ühise künnishinna iga-aastast kindlaksmääramist, mida esimesel aastal tehti maailmaturu hinna alusel ja millega tuli muutuva impordimaksu kaudu võrdsustada imporditud toodete hinnad.

27. juuli 1967. aasta määrus nr 359/67, mis asendas kõnealust õigusakti, sätestab kooritud riisi ühise taotlushinna, mille põhjal kehtestatakse koorimata riisi jaoks kaks sekkumishinda – üks Arlesi ja teine Vercelli jaoks.

Lisaks sellele ühtsele hinnale sätestatakse määruses kolmandatest riikidest imporditud toodete ühtne maksustamine ja ühtse eksporditoetuse maksmise neisse riikidesse ekspordilt kaubale.

Kõnealuse määruse artikli 20 lõike 2 ja artikli 23 kohaselt on keelatud kolmandatesse riikidesse eksporditavale kauba või ühendusesisese kaubanduse maksustamine igasuguste tollimaksude või nendega samaväärse toimega maksudega ja koguseliste piirangute või nendega samaväärse toimega meetmete kehtestamine.

4. Riisituru kontekstis rakendati artiklit 40 määrusega nr 359/67, mis on asutamislepingu artikli 189 kohaselt siseriiklike kohtute poolt vahetult kohaldatav.

Sätetades, et liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed tagamaks kohustuste täitmine ning hoiduvad kõigist meetmetest, mis võiksid kahjustada asutamislepingu eesmärkide saavutamist, paneb artikkel 5 liikmesriikidele üldise kohustuse, mille konkreetne sisu sõltub iga kord konkreetsetest asutamislepingu sätetest või selle üldisest süsteemist tulenevatest normidest.

Riisisektoris on ainsad siseriiklike meetmeid keelavad määruse sätted esitatud artikli 20 lõikes 2 ja artiklis 23.

5. Tollimaksude või nendega samaväärse toimega maksude kogumise keeld, mis on sätestatud kõnealuse määruse artikli 20 lõikes 2, hõlmab kõiki kolmandatest riikidest importimisel või kolmandatesse riikidesse ekspordimisel võetavaid tasusid.

Tollimaksude või nendega samaväärse toimega maksude võtmise keeld ühendusesiseses kaubanduses, mis on sätestatud nimetaud määruse artiklis 23, hõlmab kõiki kõnealuste toodete importimisel või ekspordimisel võetavaid tasusid, millel on omahinnale avaldatava mõju tõttu samasugune kaupade vaba liikumiset piirav iseloom nagu tollimaksudel.

See keeld hõlmab kõiki rahalisi makse, mis puudutavad piire ületavaid kaupu.

6. See ei näi hõlmavat aga siseriiklikku maksu, mis puudutab üksnes lepingu esemeks olevaid kodumaiseid tooteid ja mida kasutatakse siseriiklikku tootmist edendava fondi loomiseks.

Samas ei saaks see maks olla vastuolus eksporditoetusi puudutavate määruse sätetega, välja arvatud juhul, kui tegemist on selliste toetuste summa vähendamise vahendiga.

Kui selline maks võib üheaegselt kuuluda abisid puudutavate sätete, siseriiklike maksude ja asutamislepingu artikli 5, artikli 40 lõike 3 ja artikli 98 kohaldamisalasse, siis peab komisjon tagama nende sätete järgimise seda hoolikamalt, et üksikisikutel ei ole otseseid kaitsevahendeid.

7. Kõnealuse määruse artikli 20 lõikes 2 sätestatud koguseliste piirangute või nendega samaväärse toimega meetmete keelamise eesmärgiks on muu hulgas takistada liikmesriikidel lisaks määruses sätestatutele ühepoolsete meetmete võtmist ekspordi piiramiseks kolmandatesse riikidesse.

Artiklis 23 sätestatud meetme keelamine ühendusesiseses kaubanduses teenib ühenduses kaupade vaba liikumise eesmärki.

Koguseliste piirangute keelamine hõlmab meetmeid, mis – olenevalt olukorrast – piiravad osaliselt või täielikult importi, ekspordi või transiiti.

Lisaks kirjeldatud piirangutele kuuluvad samaväärse toimega meetmete hulka ka muud samasugust mõju avaldavad takistused.

Sinna hulka ei näi kuuluvat aga selline rahaline tasu, millele viitab siseriiklik kohus.

Viimane küsimus

8. Selle küsimusega tahetakse teada, kas kõnealuse maksu kehtestamise puhul võib olla tegu turgu valitseva seisundi kuritarvitamisega asutamislepingu artikli 86 tähenduses.

9. Asutamislepingu artikkel 86 ei kehti maksule, mille eesmärgiks on rahastada riigiabi.

Kohtukulud

10. Kohtule seisukohti esitanud Itaalia Vabariigi ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kulutusi ei hüvitata ning kuivõrd põhimenetluse poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

võttes arvesse menetlusdokumente,

kuulanud ära ettekandja-kohtuniku ettekande,

kuulanud ära põhikohtuasja hageja, põhikohtuasja kostja, Itaalia Vabariigi valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni suulised märkused,

kuulanud ära kohtujuristi ettepaneku,

võttes arvesse Euroopa Majandusühenduse asutamislepingut, eriti selle artikleid 40, 86 ja 177,

võttes arvesse nõukogu 25. juuli 1967. aasta määrust nr 359/69/EMÜ,

võttes arvesse protokollit Euroopa Majandusühenduse Kohtu põhikirja kohta, eriti selle artiklit 20,

võttes arvesse Euroopa Ühenduste Kohtu kodukorda,

EUROOPA KOHUS,

vastuseks Pretore di Milano 11. jaanuari 1973. aasta määrusega esitatud küsimustele, otsustab:

1. Siseriiklik maks, mis kehtestatakse üksnes lepingu esemeks olevatele kodumaistele toodetele ja mida kasutatakse siseriiklikku tootmist edendava fondi loomiseks, ei ole eksporditollimaksuga samaväärse toimega maks.

2. See maks saab olla vastuolus nõukogu määrusega nr 359/67/EMÜ eksporditoetuste kohta vaid juhul, kui ilmneb, et tegemist on selliste toetuste summa vähendamise vahendiga.

Lecourt

Monaco

Pescatore

Donner

Mertens de Wilmars

Ó. Dálaigh

Mackenzie Stuart

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 12. juulil 1973 Luxembourgis.

Kohtusekretär

A. Van Houtte

Presidendi nimel

R. Lecourt

koja esimees